

Zavádění psychoedukačních materiálů týkajících se psychické zátěže pro rodiče a děti

Pokyny pro pracovníky v první linii
Práce v oblasti přijímání

O těchto pokynech

K čemu se tyto pokyny vztahují?

Tyto pokyny souvisí se souborem svépomocných nástrojů vytvořených agenturou EUAA. Jsou součástí balíčku pokynů týkajících se **duševního zdraví a pocitu pohody žadatelů o mezinárodní ochranu**. Svépomocné nástroje mohou žadatelé o mezinárodní ochranu používat samostatně, pokud jsou gramotní a nechtějí nebo nepotřebují pomoc od úředníků působících v místě, kde jsou ubytováni.

Tyto pokyny se týkají níže uvedených kapesních příruček:

- **Jak mohu podpořit své dítě v těžkých chvílích?**
– svépomocný nástroj pro rodiče
- **Jak mohu řešit situace, kdy se mi rodiče zdají smutní, ustaraní nebo rozzlobení?**
– svépomocný nástroj pro děti
- **Jak řešit situace, kdy je můj kamarád nebo sourozenec smutný, rozzlobený nebo dělá nebezpečné věci?**
– svépomocný nástroj pro vzájemnou podporu

Proč byly tyto pokyny vypracovány?

Tyto pokyny pomáhají pracovníkům v první linii, kteří pracují v oblasti přijímání, při utváření povědomí rodičů, dětí a mladých žadatelů o tom, jak podporovat rodinné příslušníky a vrstevníky v těžkých chvílích, včetně situací, kdy je psychická zátěž vysoká a nahromadila se případná traumata.

Jak byly tyto pokyny vypracovány?

Tento dokument doplňuje výše uvedený soubor kapesních příruček, který byl vypracován za podpory

odborníků z Belgie, Německa, Nizozemska, Řecka a Švédska. Kapesní příručky byly testovány s žadateli o mezinárodní ochranu, mediátory a uprchlíky žijícími převážně v Nizozemsku a v Řecku. Během testování uživatelé uvedli, že jsou zapotřebí pokyny na podporu zavádění uvedených kapesních příruček.

Komu jsou tyto pokyny určeny?

Zatímco kapesní příručky mohou používat přímo žadatelé o mezinárodní ochranu z řad rodičů, dětí a nezletilých osob bez doprovodu na podporu svých rodinných příslušníků a vrstevníků, tyto pokyny jsou určeny **odborníkům**. Jejich cílem je pomoci pracovníkům v první linii, kteří působí v oblasti přijímání, jako jsou sociální pracovníci, odborníci na ochranu dětí, odborníci na duševní zdraví, ale také učitelé atd., při jednání s žadateli v rámci individuálních nebo skupinových setkání. V situacích, kdy se uplatňuje komunitní přístup, by pokyny mohli používat ke zvýšení povědomí o tématech zahrnutých v kapesních příručkách rovněž **představitelé komunit**.

Jak tyto pokyny souvisí s jinými nástroji agentury EUAA?

Tento dokument a soubor svépomocných nástrojů, k němuž se vztahuje, jsou součástí snahy agentury EUAA o rozvoj znalostí a povědomí o tématu **duševního zdraví a pocitu pohody** žadatelů o mezinárodní ochranu. Více informací naleznete na stránce věnované zranitelnosti na [internetových stránkách agentury EUAA](#).

Kapesní příručky a tyto pokyny jsou rovněž šířeny v rámci platformy agentury EUAA **Let's Speak Asylum**, která se zaměřuje zejména na **poskytování informací** žadatelům o mezinárodní ochranu.

V případě dotazů, potřeby objasnění nebo jiné zpětné vazby ohledně souboru svépomocných nástrojů a jejich zavádění napište na adresu vulnerablegroups@euaa.europa.eu.

Obsah

3

- > Jak používat tyto pokyny
- > Účel kapesních příruček
- > Facilitace

4

- > Čas, prostředí a obsah

9

- > Další důležitá hlediska a základní ochranná opatření

Jak používat tyto pokyny

Obsah, připomenutí a tipy sdílené v kapesních příručkách mohou sloužit jako podněty k rozhovoru o konkrétním problému při individuálních nebo skupinových setkáních. Tyto pokyny obsahují některé základní instrukce, jak kapesní příručky v takových situacích používat.

Všechny tři kapesní příručky se zabývají tématem psychické zátěže, a to i po traumatických událostech, z pohledu tří různých cílových skupin: rodičů, dětí a sourozenců/vrstevníků.

Pracovníci v první linii mohou kapesní příručky a tyto pokyny využívat k pořádání individuálních nebo skupinových setkání s žadateli o mezinárodní ochranu na tato témata:

- rodičovství,
- psychická zátěž nebo trauma,
- jak snížit riziko negativního vypořádání se situací během velmi náročných období (např. po příjezdu),
- jak si všimnout, když někdo není emocionálně v pohodě (např. příznaky deprese),
- jak zůstat v bezpečí, když se u někoho projeví problémové chování (např. začne pít alkohol).

Účel kapesních příruček

Cílem těchto tří kapesních příruček je pomoci rodičům, dětem a vrstevníkům, kteří přišli do Evropy a všimli si, že chování jejich rodinných příslušníků nebo kamarádů se výrazně změnilo. Změna se může projevit různými způsoby a některých osob se může dotknout více než jiných. Nástroje uvádějí základní tipy a připomenutí, jak pomoci těmto osobám, aby se cítily lépe, a specifikují, kdy může být zapotřebí požádat o odbornou pomoc.

Nástroje se snaží rozvíjet základní **gramotnost v oblasti duševního zdraví** a odpovídat na otázky typu „*Jak si mohu všimnout, že někdo z mých blízkých trpí psychickou zátěží?*“. Jejich cílem je také posílit vlastní a kolektivní **účinnost a odolnost** zúčastněných osob.

Fungují jako svépomocné nástroje a jsou určeny k tomu, aby je mohli žadatelé používat sami. Mohou však nastat situace, kdy je pro ně pohodlnější projít obsah s ostatními. Proto je možné o nich diskutovat i v rámci individuálních nebo skupinových setkání pod vedením odborníka.

Tyto nástroje se rovněž snaží upozornit na zásady týkající se **ochrany a neublíživání**, zejména pokud se jedná o děti. Cílem je zajistit, aby se děti chránily samy dříve, než se pokusí pomoci ostatním, kteří by je jinak mohli dostat do potenciálně nebezpečné, násilné nebo zneužívající situace.

Facilitace

Facilitátoři a tlumočení na skupinových setkáních

Pokud se kapesní příručky používají k **utváření povědomí** v rámci **skupinových setkání**, neměla by skupina čítat více než **10–15 žadatelů**, aby bylo možné vést smysluplnou diskusi.

Doporučuje se mít **jednoho hlavního facilitátora**, který diskusi řídí, a **jednoho pomocného facilitátora**, který zůstává spíše v pozadí a dělá si poznámky. Pomocný facilitátor také sleduje dynamiku skupiny (např. zda se u některých žadatelů v souvislosti s určitým tématem objevuje napětí nebo jiné emoce), zaznamenává případné postřehy a v případě potřeby na ně upozorňuje facilitátora.

Pokud je zapotřebí **tlumočnick**, měla by být skupina menší a neměla by čítat více než **4–6 žadatelů**. Důvodem je skutečnost, že tlumočení zabírá drahocenný čas, a pokud je počet osob, které potřebují tlumočení, vyšší než 4–6, existuje riziko, že čas vyčleněný na diskusi nebude stačit.

U menších skupin, které mají tlumočníka, nemusí být zapotřebí pomocný facilitátor. Je na facilitátorovi, aby u každé skupiny žadatelů rozhodl, kdo potřebuje podporu. Zlatým pravidlem je zajistit, aby hlavní facilitátor, pomocný facilitátor a tlumočník nepřevyšovali počet skutečných účastníků setkání.

Tlumočník by se měl na svůj úkol připravit tak, že si předem přečte kapesní příručky, aby se ujistil, že je mu obsah jasný, a aby si osvojil náležitou slovní zásobu. Je důležité tlumočnickovi připomenout, že má doslovně a bez předsudků tlumočit to, co je řečeno.

Facilitátoři musí být zkušení ve zvyšování povědomí v rámci skupinových setkání. Pokud se jedná o žadatele z řad dětí, měli by mít facilitátoři rovněž dobré znalosti v oblasti ochrany dětí a jejich zabezpečení.

Složení skupiny a skupinová setkání

Při vytváření **skupiny** by facilitátoři měli zvážit takové faktory, jako jsou jazyky, jimiž účastníci hovoří, pohlaví, věk, jakož i kulturní a náboženské zázemí účastníků. Při organizování setkání pro rodiče je třeba také posoudit, zda by se oba rodiče měli účastnit stejného setkání, nebo zda by bylo lepší je oddělit. Cílem je předejít situacím, kdy by potenciálně rozdílné přístupy k rodičovství mohly vést k hádkám, které by mohly situaci doma ještě více eskalovat a ohrozit pocit pohody dítěte.

Skupinová setkání jsou užitečným formátem, který žadatelům umožňuje se setkávat a sdílet nejen problémy, kterým čelí, ale také naděje a důležité informace nebo si prostě jen popovídat a odpoutat se od každodenního života v přijímacím středisku. Výhodou toho, že taková setkání vede facilitátor, je, že účastníci jsou chráněni: například když skupina diskutuje o obtížném tématu a je třeba, aby zasáhli pracovníci v první linii. Skupinová setkání jsou pro facilitátory rovněž příležitostí k identifikaci žadatelů s potenciálně vícero prvky zranitelnosti, která může vyžadovat následná opatření.

Skupinová setkání jsou dobrým způsobem, jak prodiskutovat určitá témata a uvědomit si, že člověk „není sám“. Poskytují žadatelům platformu, kde mohou sdílet znalosti a učit se od sebe navzájem. To může být posilující na mnoha úrovních. Tato setkání mohou rovněž podpořit vytváření nových přátelství a kontaktů s ostatními žadateli a v ideálním případě vést k vytváření sítí sociální podpory.

Kdykoli se ukáže, že nejvhodnějším formátem jsou skupinová setkání, je důležité zajistit, aby se účastníci na začátku skupinových setkání dohodli na svých vlastních **skupinových pravidlech**. Pravidla budou formulována jednou a budou platit, kdykoli se skupina sejde (pouze jednou nebo vícekrát).

Čas, prostředí a obsah

Čas

Jak skupinová, tak individuální setkání by měla být naplánována na dobu, kdy se účastníci mohou připojit bez problémů nebo rozptýlení (např. po práci/škole nebo v případě rodičů, když jsou děti ve škole). **Délka všech setkání** by neměla přesáhnout 1,5 hodiny. Poté se snižuje pozornost a účastníci mohou být zaneprázdněni jinými činnostmi.

Místo

Místo konání setkání by mělo být prodiskutováno s účastníky. V ideálním případě by místo mělo být bezpečné, snadno přístupné, a to i pro osoby s tělesným postižením, a mělo by umožňovat soukromí. Účastníci a facilitátoři mohou sedět na židlích v kruhu, aby se zajistilo, že se všichni vzájemně vidí a slyší. Pokud jsou ve skupině rodiče a menší děti, může být užitečnou alternativou setkání na zemi na koberci (pokud je to z kulturního hlediska vhodné), aby děti mohly ležet kolem a hrát si v blízkosti rodičů, aniž by narušovaly průběh setkání.

Příklad skupinových pravidel

- ✓ Respektujte se navzájem.
- ✓ Umožněte promluvit každému, ale zároveň účastníkům umožněte pouze naslouchat.
- ✓ Neexistují žádné nesprávné, správné nebo důležitější názory. [Jedinou výjimkou je případ, kdy někdo obhájí tělesné tresty. V tomto případě by měl facilitátor zasáhnout a citlivě vysvětlit, že žádná forma násilí není nikdy přijatelná.]
- ✓ Každý může svobodně vyjádřit své myšlenky.
- ✓ Účastníci nemohou na setkání přicházet a ze setkání odcházet, jak se jim zlíbí.
- ✓ Žádné telefonní hovory během setkání.
- ✓ Telefony jsou v tichém režimu.
- ✓ **Důvěrnost:** obecná témata uvedená v kapesních příručkách mohou být sdílena s dalšími členy komunity. Osobní záležitosti, které účastníci sdílejí, by však měly zůstat ve skupině.
- ✓ Skupinová setkání by měla být bezpečným prostorem pro sdílení myšlenek a obav.

Určitým **omezením skupinových setkání** je potenciální nedostatek důvěrnosti. Účastníci mohou „zapomenout“ na skupinová pravidla, včetně zásady důvěrnosti. Facilitátoři proto mají členům skupiny připomínat, aby se nesvěřovali se svými velmi osobními zážitky, protože skupinová setkání nejsou poradenským setkáním. Velmi důležitá/osobní témata lze řešit s facilitátory až po skončení setkání. Ačkoli by skupinová setkání měla být považována za „bezpečný“ prostor pro učení a sdílení, nelze nikdy zajistit, aby probírané informace nebyly sdíleny jiným členům komunity, což s sebou nese riziko.

V některých případech by mohlo být užitečné uspořádat soukromá rodinná setkání, na kterých by se setkali rodič a dítě, kteří se cítí být v emocionální tísní, a diskutovalo by se o různých způsobech jejího zvládnutí. V tomto případě by setkání měl usnadňovat sociální pracovník nebo odborník na duševní zdraví. Takového uspořádání by však mělo být dosaženo postupně, možná nejprve individuálními setkáními a poté společným setkáním účastníků v závislosti na kontextu a výzvách, kterým čelí.

Obsah

Kapesní příručky představují **základní příznaky** a některé **běžné reakce**, kterých si lze všimnout, když dítě, dospívající, kamarád, sourozenec nebo rodič potenciálně trpí psychickou zátěží. Témata uvedená v nástrojích zahrnují řadu možných situací psychické zátěže, jakož i tipy a připomenutí, jak na ně reagovat. Ne všechny oblasti budou pro všechny žadatele stejně zajímavé a jejich obsah není vyčerpávající. Facilitátoři by proto měli vyzvat žadatele, aby uvedli své vlastní příklady a návrhy toho, co by mohlo být užitečné a co ne.

Obecně platí, že skupinová diskuse by měla zahrnovat obsah, který je užitečný pro účastníky. **Účastníci** si tak budou moci **vybrat, vést** a do jisté míry **usměrňovat to, čím se bude setkání zabývat**.

Cílem setkání je poskytnout účastníkům nástroje na podporu jejich rodinných příslušníků a kamarádů v tom, aby se cítili lépe. V případě dětí je hlavním poselstvím, které je třeba předat, to, že děti musí upřednostňovat svou vlastní bezpečnost.

Jak sdílet obsah

V závislosti na složení skupiny a potřebách účastníků můžete **sdílet obsah** kapesních příruček různými způsoby. Níže naleznete možné varianty.

- Každému účastníkovi poskytněte vytištěnou verzi nástroje, aby si ji skupina mohla přečíst společně.
- Pokud je to možné, promítněte obsah na stěnu a přečtěte si jej společně nahlas v jazyce účastníků (v případě potřeby použijte přeloženou verzi a podporu tlumočnicka). Jako facilitátor budete muset odkázat na verzi v jazyce vašeho členského státu.
- Předem vyberte několik stran, vytiskněte je jako plakáty a umístěte je na stěny místnosti, kde se setkání koná. Účastníci se mohou projít podél plakátů a diskutovat ve dvojicích / menších skupinách o tom, co vidí, co si přečetli, čemu rozumějí, a o dalších bodech, které by chtěli doplnit. Diskuse pak bude pokračovat ve větší skupině.
- Vytiskněte příznaky, připomenutí a tipy na paměťové kartičky a položte je textem dolů doprostřed skupiny účastníků. Účastníci si vybírají kartičky, čtou je nahlas (nebo je čte facilitátor/tlumočnick), zamýšlejí se a diskutují ve skupině.

Jak diskutovat s účastníky o obsahu

Pro smysluplnou diskusi je důležité zajistit, aby byly zdůrazněny **věkové, genderové a kulturní** rozdíly.

Další návrhy, jak rodiče a děti obvykle poznají, že někdo není v pořádku, jak reagují a koho osloví, lze probrat během následných setkání (individuálních nebo skupinových). V zájmu zajištění **přístupu zohledňujícího kulturu, věk a genderové aspekty** se doporučuje seskupit návrhy na základě místa původu, pohlaví, náboženského vyznání a věku žadatelů.

Pokud účastníci nevyjádří žádné preference ohledně toho, kterou z oblastí kapesních příruček probrat, můžete postupovat následovně:

- postupovat **podle příznaků, reakcí a tipů** a v každém setkání probrat jednu oblast nebo
- **seskupit obsah** a probrat dvě nebo tři oblasti během jednoho setkání nebo
- projít celý nástroj **najednou** (facilitátor čte kapesní příručku společně s účastníky a odpovídá na případné otázky).

V závislosti na dynamice skupiny, porozumění a potřebách účastníků můžete zvolit kteroukoli z výše uvedených možností.

Poznámka pro facilitátora

V následujícím oddíle naleznete návrhy, jak usnadnit skupinová setkání a zapojit žadatele do diskuse o jednotlivých kapesních příručkách.

Jak mohu podpořit své dítě v těžkých chvílích?

Usnadnění setkání s rodiči za účelem diskuse o chování a pocitu pohody jejich malého/dospívajícího dítěte

Úvodní cvičení

Zkuste začít malým cvičením a zeptejte se účastníků, jaké jsou jejich koníčky a jaké je

jejich oblíbené jídlo. Na závěr položte otázku, odkud jsou. Účastníci se krátce podělí o informace. To lze zorganizovat hravou formou a nemělo by to trvat déle než 10 minut. Závěrečná otázka „Odkud jste?“ pomůže facilitátorovi pokračovat.

Facilitátor upozorní na různé země, regiony a města, odkud účastníci pocházejí, a naznačí, že v důsledku této rozmanitosti mohou existovat i rozdíly ve způsobu, jakým si všimneme, že někdo není v pořádku, a co můžeme udělat, abychom ho podpořili. Facilitátor se zeptá:

- Jak lidé v zemi, odkud pocházíte, obvykle poznají, že někdo v rodině není v pořádku?
- Co obvykle dělají rodiče, když vidí, že jejich děti mají starosti?

- Co obvykle dělají rodiče, aby se jejich dítě cítilo lépe, když je smutné nebo má starosti? Co fungovalo u vás?
- Existují v místě, kde nyní žijete, nějaké podpůrné mechanismy, které by mohly být užitečné?

Jako facilitátor zjistíte, zda členové skupiny mohou zmínit nějaké formální podpůrné služby (např. sociální pracovníky, zdravotní sestry), které jsou ve středisku dostupné a které by mohly být pro všechny členy skupiny přínosné. Můžete si také ověřit dostupnost neformální podpory, např. starších lidí, kteří se setkávají s mládeží a pomáhají rodičům s výchovou, náboženských představitelů, dalších členů komunity atd.

Následující dvě kapesní příručky se zaměřují na děti ve věku od 12 do 17 let, ale lze je používat i u mladých dospělých. Pokud se skupina účastníků skládá z dětí mladších 12 let, facilitátoři budou muset přizpůsobit jazyk věku účastníků. Musí také zajistit nejlepší zájem dítěte, pokud jde o to, co lze / je třeba sdílet a probírat, s ohledem na věk a vývojové

stadium dítěte. Tyto prvky také ovlivní použitý formát. Například předčítání obsahu nemusí fungovat u malých dětí. Nedoporučuje se diskutovat o obsahu kapesních příruček s dětmi mladšími 8 let. V každém případě musí mít zaměstnanci, kteří pracují s mladšími dětmi, příslušné dovednosti.

Jak mohu řešit situace, kdy se mi rodiče zdají smutní, ustaraní nebo rozzlobení?

Usnadnění setkání s dětmi za účelem diskuse o chování nebo pocitu pohody jejich rodičů

Úvodní cvičení

Zkuste začít malým cvičením a zeptejte se účastníků, jaké jsou jejich koníčky a jaké je jejich oblíbené jídlo. Na

závěr položte otázku, odkud jsou. Účastníci se krátce podělí o informace. To lze zorganizovat hrou formou a nemělo by to trvat déle než 10 minut. Závěrečná otázka „Odkud jste?“ pomůže facilitátorovi pokračovat.

Facilitátor upozorní na různé země, regiony a města, odkud účastníci pocházejí, a naznačí, že v důsledku této rozmanitosti mohou existovat i rozdíly ve způsobu, jakým si všimneme, že někdo není v pořádku, a co můžeme udělat, abychom zůstali v bezpečí a podpořili ho. Facilitátor se zeptá:

- Jak poznáte, že dospělý člověk není v pořádku a potřebuje pomoc?
- Jak se chová dospělý, který není v pořádku? Co dělá jinak než obvykle?

Odmílte se a poslechněte si, co vám sdělí skupina mladých lidí. Pokračujte:

- Podělili jste se o několik příkladů, například „chová se divně, jedná jinak než obvykle atd.“ [facilitátor odkáže na příklady, které uvedli účastníci]. Napadají vás věci, které mohou dělat dospělí a na které by si děti měly dávat pozor, aby byly v bezpečí?

Facilitátor mladým lidem pozorně naslouchá a poznamenává si, co říkají. Facilitátor se snaží pečlivě propojit to, co bylo obecně sděleno o dospělých, s chováním rodičů rovněž pomocí příkladů z kapesních příruček. Je důležité, abyste **neodkazovali** na rodiče dětí přítomných ve skupině. Děti nesmí mít pocit, že se veřejně diskutuje o jejich osobní situaci. Facilitátor může například říci:

- Hodně jste toho řekli. Někdy se tak mohou chovat i rodiče.

Facilitátor se zmíní o příznacích deprese, např. když někdo nemá zájem zapojovat se do žádných aktivit, nestará se o děti jako dříve. To by mělo vyvolat diskusi o skutečnosti, že obtížné zážitky mohou vést k tomu, že se člověk začne chovat jinak. Například rodič může být po určitou dobu uzavřenější,

podrážděný, netrpělivý a úzkostlivý. To je normální a mělo by se to opět změnit.

Je důležité zdůraznit, že násilí vůči dítěti (fyzické, slovní, psychologické nebo dokonce sexuální) je **vždy** neomluvitelné. Není přijatelné, aby se rodič začal chovat násilně. Mladým účastníkům je třeba zdůraznit, že je sice normální, že rodič nemusí být vždy slušný, laskavý a zdvořilý, třeba kvůli náročným okolnostem, ale násilí je nepřijatelné.

Jako facilitátor dbejte na to, aby si účastníci byli vědomi toho, jak je důležité zůstat v bezpečí. Za tímto účelem upozorněte na podpůrné služby dostupné v ubytovacím zařízení pro děti, které žijí s rodičem / pečující osobou, který (která) je agresivní nebo není v pořádku.

Pokuste se, aby děti v rámci skupiny sdílely **užitečné informace** o tom, jak zůstat v bezpečí. Mohou uvést jednotlivce (např. opatrovníky), instituce, linky pomoci atd., na které se mohou obrátit s žádostí o podporu. **Buďte však obezřetní a na zavedené podpůrné mechanismy se ptejte pouze tehdy, pokud si jste jisti, že je podpora dostupná.** Pokud víte, že děti budou samy, zkuste zjistit, jak může být **komunitní podpora** organizována, aby pomáhala v náročných situacích.

Je důležité, aby děti nesdílely své osobní zážitky. **Skupinové setkání není poradenským setkáním.** Jedná se o obecnou diskusi o příznacích psychické zátěže u lidí, kteří jsou jim blízcí. Pokud facilitátor zaznamená potřebu hlubšího rozhovoru kvůli osobním souvislostem, jsou dítě / členové skupiny informováni, že se mohou **po** setkání obrátit na facilitátora a sdělit mu své osobní obavy.

Jak řešit situace, kdy je můj kamarád nebo sourozenec smutný, rozzlobený nebo dělá nebezpečné věci?

➤ Usnadnění setkání s dětmi s cílem diskutovat o chování nebo pocitu pohody jejich kamarádů/sourozenců

Úvodní cvičení

Zkuste začít malým cvičením a zeptejte se účastníků, odkud jsou, jaké mají koníčky, jaké je jejich oblíbené

jídlo atd. Účastníci se krátce podělí o informace. To lze zorganizovat hrou formou a nemělo by to trvat déle než 10 minut. Pak zdůrazněte, že každý máme jiné zkušenosti, ale všichni dokážeme poznat, když někdo není v pořádku. Vyzvěte děti, aby uvedly příklady, aniž byste je vedli ke sdílení osobních příběhů. Můžete se zeptat:

- Jak si můžete všimnout, že kamarád nebo sourozenec není v pořádku?

Jako facilitátor se snažte děti upozornit na to, co mohou vidět z hlediska chování, ale také na to, co mohou slyšet: např. pokud kamarád/sourozenec změnil způsob mluvy (používá sprostá slova, mluví agresivně) nebo začal mluvit o tématech, jako jsou gangy, drogy apod.

S mladými lidmi diskutujte o tom, jak je důležité být loajální ke svému kamarádovi, pokud to neohrožuje ničí bezpečnost. Zdůrazněte, že je důležité vnímat, když je kamarád/sourozenec v nebezpečí. V tomto případě by bylo dobré obrátit se na důvěryhodnou dospělou osobu a požádat ji o radu.

Jako facilitátor se připravte na běžné negativní způsoby zvládání situace, které mladí lidé používají v prostředí, kde pracujete. Pečlivě skupině naslouchejte a zjistěte, jaké další informace byste mohli členům skupiny poskytnout. V závislosti na tom, o čem se diskutuje, můžete sdílet nabídky podpory spojené se zdravím, plánováním rodiny, psychosociálními službami, vzděláváním, kroužky pomáhajícími s domácími úkoly, sportovními aktivitami, hudebními/uměleckými/kulturními aktivitami pro děti/mládež, rehabilitačními službami (včetně případů užívání drog).

Skupinové setkání není poradenské setkání. Proto by se o osobních zkušenostech mělo s dotyčnou osobou diskutovat **po** skončení skupinového setkání. **Hlavním zájmem je bezpečnost a ochrana dítěte/dospívajícího.** Ujistěte se, že konkrétní případy (žadatelé, kteří potřebují podporu) předáte příslušnému poskytovateli služeb, pokud je k dispozici. Nezapomeňte, že tyto možnosti můžete s dítětem probírat **pouze** tehdy, jsou-li služby skutečně k dispozici.

Během skupinových setkání budou muset facilitátoři reagovat na příspěvky žadatelů a pružně je začlenit do diskuse. Pokud se ukáže, že příklady uváděné

přímo účastníky jsou pro vyvolání smysluplné konverzace účinnější, je lepší použít tyto příklady než konkrétně odkazovat na kapesní příručky.

Další důležitá hlediska a základní ochranná opatření

- Účastníci jsou informováni o účelu individuálních nebo skupinových setkání. Načasování je dohodnuto společně a účast je dobrovolná.
- Pokud se skupinových setkání účastní děti, osoba, která o něj pečuje, je o tom informována a souhlasí s tím.
- Všichni účastníci dostanou stejný prostor ke sdílení svých myšlenek, ale nikdo není nucen ani tlačěn k aktivní účasti v diskusi. Skupinové diskuse by měly být vyvážené a neměl by v nich dominovat pouze jeden člen skupiny nebo jedno pohlaví.
- Zatímco v některých prostředích může být užitečné mít smíšené skupiny (např. účast obou rodičů na stejném skupinovém setkání nebo smíšená skupina dospívajících), obecně jsou vhodnější a bezpečnější homogenní skupiny. To platí zejména v případech, kdy se o rodičovství nebo genderových rolích diskutuje v rámci širšího balíčku podpory pro rodiče. Proto by měl facilitátor předtím, než se rozhodne, že se páry zúčastní téhož setkání společně, důkladně analyzovat situaci. Všem zúčastněným stranám by měl být zajištěn přístup založený na zásadě „neubližovat“.
- O přispěvcích se nedisktuje v kategoriích „špatné, nebo správné“. Skupinové prostředí by mělo být považováno za společnou platformu pro učení se o tom, co funguje dobře a co méně dobře. Výjimkou je situace, kdy někteří členové skupiny propagují tělesné tresty dětí nebo jiné formy násilí s cílem „napravit“ dítě nebo kamaráda. Pokud k tomu dojde, měl by facilitátor citlivě zasáhnout a podpořit alternativy k tělesnému trestu. Je třeba, aby si facilitátoři byli vědomi toho, že v některých zemích původu žadatelů mohou být tělesné tresty stále legální, a to i ve školách. I když je třeba prosazovat přístup **nulové tolerance k násilí**, je zapotřebí to dělat **citlivě**. Při diskusi s rodiči se zaměřte na to, aby byl dialog otevřený, a diskutujte o „dobrých rodičovských“ dovednostech. Cílem je zajistit, aby děti byly v bezpečí. Za tímto účelem bude možná nutné probrat, co je v kontextu EU přijatelné.
- Diskuse by se měly vždy **soustředit** na to, **co pomáhá** účastníkům, aby se jejich dítě, oni sami, jejich rodinní příslušníci nebo kamarádi cítili bezpečněji a lépe. Pokud jsou příklady uvedené v nástrojích pro účastníky užitečné, lze je použít pro účely diskuse. Pokud jsou pro diskusi užitečnější příklady zmíněné skupinou, je naprosto v pořádku je použít.
- Pokud některý z účastníků v době setkání trpí značnou psychickou zátěží, měli by mu okamžitě věnovat pozornost specializovaní pracovníci podpory a měli by mu být individuálně nápomocni. V tomto případě lze obsah kapesních příruček sdílet během individuálního setkání, pokud to bude považováno za užitečné. Facilitátoři by se měli vyhnout tomu, aby ve skupinovém prostředí diskutovali o velmi osobních záležitostech souvisejících s rodinnou krizí. Cílem je chránit rodiče, dítě nebo kamaráda, kterého se to týká, a zajistit, aby jejich problémy nebyly dále prozrazovány komunitě.
- Pokud jsou tlumočníci součástí komunity žadatelů, musí mít facilitátoři na paměti, že mohou čelit podobným problémům jako ostatní členové skupiny. Doporučujeme, abyste si po skončení setkání s tlumočníkem popovídali.
- Hlavní i pomocný facilitátor by si měli zaznamenat body diskuse, aby mohli navázat další kontakt s žadateli v nouzi a/nebo s jejich dětmi, sourozenci a kamarády.
- V kritických situacích (např. při pokusu o sebevraždu) je třeba informace sdílet ostatním kolegům a zároveň zajistit důvěrnost informací o žadateli. V případě potřeby může být nutný souhlas rodinných příslušníků či osob pečujících o dítě, aby byla umožněna účinná a bezpečná podpora všech zúčastněných.

Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA) a žádná osoba vystupující jménem agentury EUAA není zodpovědná za využití níže uvedených informací.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2024

PDF ISBN 978-92-9410-324-6 doi:10.2847/408151 BZ-09-23-324-CS-N

© Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), 2024

Obrázek na titulní straně: ©Mary Long/stock.adobe.com; ©KeronnArt/stock.adobe.com; ©The img/stock.adobe.com; ©Good Studio/stock.adobe.com; ©Natalia/stock.adobe.com, stránka 3 až 6: ikony © Panuwat/stock.adobe.com, stránka 5: ©iStock.com/vasabii, stránka 6: ©Mary Long/stock.adobe.com; ©KeronnArt/stock.adobe.com, stránka 7: ©The img/stock.adobe.com, stránka 8: ©Good Studio/stock.adobe.com; ©Natalia/stock.adobe.com.

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje. K veškerému použití nebo reprodukci fotografií či jiného materiálu, k nimž EUAA (název subjektu) nemá autorská práva, je nutné získat svolení přímo od držitelů těchto práv.

Úřad pro publikace
Evropské unie

